

7. 1. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozšíření okruhu zákonných dědiců a započítávání na dědické podíly dle nového občanského zákoníku

Ačkoliv nový občanský zákoník umožňuje dědění na základě dědické smlouvy, ze závěti a ze zákona, lze i do budoucna očekávat, že převážná část pozůstalostí bude dědici nabývána právě ze zákona dle zákonné posloupnosti. Nový občanský zákoník rozšiřuje okruh zákonných dědiců ze čtyř na šest tříd, a dojde tak zřejmě ke snížení situací, kdy nedědí žádný dědic a pozůstalost připadá státu jako odúmrtí. Nový občanský zákoník rovněž mnohem podrobněji upravuje způsob výpočtu dědických podílů (resp. povinného dílu pro nepominutelného dědice) a započítávání na ně.

Zákonná dědická posloupnost

Nový občanský zákoník zavádí v ustanoveních §§ 1635 - 1640 šest tříd zákonných dědiců, přičemž první čtyři z nich v zásadě odpovídají dědickým skupinám, jak byly upraveny v §§ 473 - 475a starého občanského zákoníku.

V **1. třídě** tedy dědí zůstavitelovy **děti a jeho manžel**, každý z nich **stejným dílem**. Jestliže nedědí dítě zůstavitele, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti, přičemž toto pravidlo platí i o vzdálenějších **potomcích** téhož předka.

Dědici ve **2. třídě** jsou **manžel, zůstavitelovi rodiče a ti**, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu **jednoho roku** před jeho smrtí **ve společné domácnosti** a kteří z tohoto důvodu **pečovali o společnou domácnost** nebo byli **odkázáni výživou na zůstavitele**. Dědici v této třídě dědí **stejným dílem, manžel** však vždy **nejméně polovinu** pozůstalosti.

Pokud nedědí manžel ani žádný z rodičů zůstavitele, dědí **3. třída** dědiců, kterou tvoří zůstavitelovi **sourozenci a ti**, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu **jednoho roku** před jeho smrtí **ve společné domácnosti** a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Tyto osoby dědí **stejným dílem**. Jestliže nedědí některý **sourozenec** zůstavitele, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem **jeho děti** (na rozdíl od 1. třídy se toto pravidlo nevztahuje na vzdálenější potomky sourozenců, kteří jsou označeni za dědice až v nové 6. třídě dědické posloupnosti).

Dědici představujícími **4. třídu** jsou **prarodiče zůstavitele**, kteří dědí **stejným dílem** (odlišně od předchozí úpravy starého občanského zákoníku nejsou v této třídě děti prarodičů, které jsou nově

povolány k dědictví v nově zavedené 6. třídě dědické posloupnosti).

Zcela nový okruh dědiců byl doplněn do **5. třídy**, kterou tvoří **prarodiče rodičů zůstavitele**. Prarodičům zůstavitelova **otce** připadá **polovina** dědictví, prarodičům zůstavitelovy **matky** druhá **polovina**. Obě dvojice prarodičů se dělí **rovným dílem** o polovinu, která na ně připadá. Ustanovení § 1639 NOZ potom detailním způsobem upravuje přirůstání podílů, pokud některý z prarodičů nedědí. V takovém případě přirůstá takový „uvolněný“ podíl nejprve téže příbuzenské větvi. Jestliže tedy nedědí jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu; nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Jestliže však nedědí ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany, a to ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadá přímo.

Poslední **6. třídou** jsou k dědění pozůstalosti povolány **děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele**, každý z nich **stejným dílem**. Pokud nedědí některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí **jeho děti**.

S rozšířením okruhu možných dědiců bylo nově přijato i pravidlo upravující situace případného vícenásobného příbuzenství. Jestliže je někdo se zůstavitelem příbuzný z **více než z jedné strany**, má **z každé strany** dědické právo, které by mu náleželo jako příbuznému z této strany.

Výpočet povinného dílu nepominutelného dědice

Nový občanský zákoník zachovává ochranu nepominutelných dědiců, kterým náleží z pozůstalosti povinný díl. Nepominutelnými dědici jsou **děti zůstavitele** a nedědí-li, pak jsou jimi **jejich potomci**. Minimální výše povinného dílu, který musí nepominutelný dědic obdržet však byla ve srovnání s předchozí právní úpravou snížena o jednu čtvrtinu, a **nezletilý** nepominutelný dědic tudíž nyní musí dostat alespoň **tři čtvrtiny** jeho zákonného dědického podílu a je-li **zletilý**, musí dostat alespoň **čtvrtinu** zákonného podílu. Zůstavitel tak může závětí či dědickou smlouvou nakládat se svým majetkem ve větším rozsahu než dříve.

Nový občanský zákoník stanoví, že nepominutelný dědic **nemá právo na podíl z pozůstalosti**, nýbrž **jen na peněžní částku** rovnající se hodnotě jeho povinného dílu. Z tohoto důvodu je umožněno, aby soud mohl dědicům **povolit splátky** na povinný díl nebo **odklad** jeho splatnosti, jsou-li pro to na straně dědiců **zvlášť závažné důvody** a lze-li to na nepominutelném dědici **rozumně požadovat**. Předmětná pohledávka se však i v těchto případech úročí již **od původní splatnosti** částky odpovídající povinnému dílu. Nepominutelný dědic se nicméně může s dědici (ze závěti nebo z dědické smlouvy) dohodnout i jinak; pokud by se tím však **zkrátila práva dalších věřitelů**, je vůči nim taková dohoda **neúčinná**.

Pro stanovení výše povinného dílu se **majetek** v pozůstalosti **sepíše a odhadne a dluhy** zůstavitele a **závady**, které na majetku vázly již v době zůstavitelovy smrti, se od hodnoty majetku **odečtou**. Při výpočtení povinného dílu se k pozůstalosti dále připočte to, co se **započítává** na povinný díl (viz níže).

Povinný díl se stanoví bez zřetele na odkazy a jiné závady vznikající z porřízení pro případ smrti (závěti). Až **do určení povinného dílu** se nepominutelný dědic **poměrně účastní na zisku a ztrátě pozůstalosti**.

Výše popsaný postup výpočtu povinného díle se nepoužije, pokud si nepominutelný dědic dohodne s dědici **odbytné** a tuto dohodu **schválí soud**.

Započítávání na povinný díl a na dědický podíl

Nový občanský zákoník také obsahuje mnohem podrobnější úpravu, jaká plnění od zůstavitele se mají na povinný díl nepominutelného dědice a dědický podíl jiných dědiců započíst. Při započtení se přitom obecně **hodnota** toho, co bylo poskytnuto a co podléhá započtení, počítá podle **doby odevzdání**. V **mimořádných** případech však může **soud** rozhodnout jinak.

Na **povinný díl nepominutelného dědice** se započte:

- vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti **skutečně nabyl** odkazem nebo jiným zůstavitelovým opatřením;
- to, co nepominutelný dědic od zůstavitele **bezplatně obdržel** v posledních **třech letech** před jeho smrtí, ledaže zůstavitel přikáže, aby se započtení provedlo za delší dobu; potomku se kromě toho započte i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův **předek**. Nepřihlíží se však **k obvyklým darováním**.

Na **povinný díl potomka** se dále započte:

- to, co mu **zůstavitel** dal za svého života **na úlevu v nákladech** spojených se založením samostatné domácnosti, se založením manželského či obdobného soužití nebo s nástupem povolání či se započtením podnikání;
- to, co zůstavitel použil **na úhradu dluhů zletilého potomka**; (Jestliže však k poskytnutí výše uvedeného došlo **dříve než v posledních třech letech** před zůstavitelovou smrtí, provede se takové započtení, jenom pokud zůstavitel **neprojeví** opačnou vůli.)
- to, co takto dostali od zůstavitele **jeho rodiče**, na jejichž místo vstupuje.

Započtení na dědický podíl

Dědické podíly se vypočtou stejně jako povinný díl nepominutelného dědice.

Při posloupnosti dědiců podle poručení pro případ smrti (závěti, dědické smlouvy či dovětky) nebo při zákonné dědické posloupnosti se nicméně započtení na dědický podíl provede **jen přikázal-li to zůstavitel** projevem vůle učiněným ve formě předepsané pro poručení závěti.

Avšak **soud může** provést započtení na dědický podíl, i když to zůstavitel **nepřikázal**, jestliže by nepominutelný dědic jinak byl **neodůvodněně znevýhodněn** (k obvyklým darováním se v tomto případě také nepřihlíží).

Závěr

Výše nastíněná problematika je pouze malým výsekem z úpravy dědického práva v novém občanském zákoníku, která je ve všech směrech mnohem podrobnější, než byla úprava dosavadní.

Větší volnost zůstavitele při poručeních o svém majetku pro případ smrti a snahy o **zpřesnění úpravy** jednotlivých aspektů dědění se jeví správným krokem, nicméně s ohledem na značný rozsah nové úpravy dědictví zřejmě bude pro většinu zůstavitelů a dědiců velmi těžké se v ní zorientovat. Nyní nelze než vyčkat, jak se s nároky nové úpravy vypořádá sama praxe.

JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)